

Kaare Rübner Jørgensen orienterer om to aktuelle emner:

1. B16 og kondomerne
2. Abortstriden i Phoenix, Arizona

1. B16 og kondomerne

Den 23. november præsenterede den tyske journalist Peter Seewald sin samtalebog med pave Benedikt ("Licht der Welt" – Verdens lys) ved en sammenkomst i Vatikanet. Nogle dage forinden havde Vatikanets avis L'Osservatore Romano bragt et citat fra bogen om pavens syn på kondomer og aids. Ifølge dette skulle paven om kondomer have sagt:

"Der kan være enkelttilfælde, for eksempel hvis en mandlig prostitueret beslutter at bruge kondom som første skridt hen imod en moralisering, en første ansvarlig erkendelse af, at alt ikke er tilladt. Men den eneste vej til at bekæmpe hiv/aids kan kun være en mere menneskeværdig seksualitet." (Kristeligt Dagblad 23.11.2010)

Udtalelsen blev strakt gengivet og kommenteret i alverdens aviser. Den blev hilst velkommen af FN, EU og de vestlige nødhjælpsorganisationer i Afrika, for de har i årevis forsøgt at få Vatikanet til at ophæve sit forbud mod uddeling af kondomer til hiv-smittede. Derfor er det ifølge den franske aids-organisation Act Up-Paris glædeligt, at paven omsider er nået til den erkendelse, at kondomer beskytter mod aids, og at de ikke forøger sygdommens udbredelse, således som han eller udtalte under sit besøg i Afrika i 2009.

Udtalelsen blev også hilst velkommen af liberale katolikker som det første skridt mod en ophævelse af forbuddet mod brug af prævention. Omvendt har konservative katolikker givet udtryk for deres forbavselse og forfærdelse over de "nye toner" fra Vatikanet. Adskillige biskopper har derfor nedtonet betydningen af pavens udtalelse, hvis de da ikke har forsøgt at bortforklare den. De har desuden gjort opmærksom på, at paven taler om mandlig prostitution, der ikke kan føre til undfangelse.

"Det virkelig interessante spørgsmål er, om pavens udtalelse også gælder, hvor der er mulighed for undfangelse: Må en kvindelig prostitueret kræve, at hendes kunder bruger kondom? Må en kvinde, hvis mand er smittet? Må en mand, der har giftet sig med en hiv-positiv kvinde?" skrev den engelske journalist Andrew Brown i The Guardian 22.11.2010.

Et svar herpå gav pavens talsmand, fader Federico Lombardi under pressekonferencen i forbindelse med bogens udgivelse dagen efter: "Jeg har personligt spurgt paven, om der lå et alvorligt og vigtigt problem bag valget af det mandlige i stedet for det kvindelige. Han sagde nej." Og Lombardi fortsatte: "Det er det første skridt i det at tage ansvar, at være opmærksom på risikoen for et andet menneskes liv, med hvem man har et forhold. Det gælder uanset, om man er kvinde, mand eller transseksuel." (The Guardian 24.11.2010)

I Kristeligt Dagblad 22.11.10 advarede Iben Thranholm mod "falske forhåbninger om, at Vatikanet bløder præventionspolitikken op foreløbig." Heri har hun nok ret, vi skal ikke forvente os snarlige ændringer. Men har man læst de mange udtalelser, der gennem årene er kommet fra højtstående kirkefolk om sex og prævention, må man også sige, at pave Benedikts ord er en opblødning. Det totale forbuds dage er talte, det forbud der i aidsdebatten blev forsvaret med, at der var huller i kondomerne, hvorfor de ikke var virksomme, når det drejede sig om at begrænse spredningen af hiv, samt at tillod man brug af kondomer, ville resultatet blot blive en øget promiskuitet i samfundet. Begge latterlige påstande uden videnskabelig basis.

For mig at se er Benedikts udtalelse et første, forsigtigt skridt i retning af en anerkendelse af prævention. Det er et begyndende brud med Pius XI's *Casti connubii* (Om det kyske ægteskab) fra 1930 og Paul VI's *Humanae vitae* (Om det menneskelige liv) fra 1968. Nu skal vi dog ikke forvente, at kirken vil erklære forbuddet for ophævet, for sådan spiller det katolske "klaver" ikke. Snarere vil der ske det, at man holder op med at tale derom og forsøger at glemme, at der nogensinde har været et forbud. Således som det er sket med fordømmelsen af kravet om religionsfrihed, af kvinders arbejde uden for hjemmet, og af demokrati som politisk styreform samt med forbuddet mod at være medlem af eller at stemme på politiske partier, der har et liberalt eller socialistisk idégrundlag.

Under alle omstændigheder kan pavens opblødning, hvor svag den end er, kun hilses velkommen, selv om den for flertallet af mennesker i den vestlige verden er ganske uden betydning. De bruger jo allerede i dag prævention – trods kirkens forbud. Det er Afrika syd for Sahara, vi taler om, det Afrika hvor mere end 22 mill. mennesker er hiv-smittet og adskillige tusinder hver dag dør af aids.

2. Abortstriden i Phoenix, Arizona

I Phoenix i staten Arizona er der i det forløbne år opstået en strid mellem byens katolske hospital og biskop, som nu på grund af sin principielle karakter er ved at brede sig til andre stater i USA. Den har mig bekendt ikke været omtalt i danske medier, selv om den på mange måder minder om abortsagen fra Brasilien for et års tid siden.

St. Joseph's Hospital and Medical Center er et non-profit og selvejende katolsk hospital, oprettet af Sisters of Mercy i 1895. I dag er det med sine 697 senge et af de største hospitaler i Phoenix. Det er medlem af paraplyorganisationen Catholic Healthcare West, der har hovedsæde i San Francisco.

En kvinde i slutningen af 20'erne, der er mor til fire, led af den forholdsvis sjældne sygdom pulmonary hypertension (forhøjet blodtryk i lungerne). Sygdommen var under kontrol, men da hun blev gravid, fik hun af sin læge at vide, at der var 50 %'s risiko for, at hun ville dø under graviditeten. Hun fortsatte dog sin graviditet. Da sygdommen forværredes dramatisk, blev hun indlagt på St. Joseph's. Det var i november 2009, hvor hun var gravid i 11. uge.

Lægerne på hospitalet anså hendes dødsrisiko nu for at være næsten 100 %. Efter samråd med kvinden, hendes familie og læge og efter at have fået accept af søster Margaret McBride, der var leder af hospitalets etiske komité (hun havde, inden hun sagde ja, rådført sig med adskillige læger på andre hospitaler), bortopererede de så kvindens placenta (moderkage), dvs. de foretog, hvad de selv kaldte, en indirekte abort. Kvinden har det nu godt, og hendes sygdom er igen under kontrol.

På en eller anden måde fik biskop Thomas J. Olmsted nys om kvindens operation. Uden at have talt med moderen og hendes pårørende, uden at have læst kvindens journal (ifølge amerikansk lov er det strafbart at udlevere sygejournaler til udenforstående), ekskommunikerede han så i begyndelsen af maj kvinden, de læger og sygeplejersker, der havde foretaget operationen, samt søster McBride.

Herefter har der været ført forhandlinger mellem biskopper og hospitalets ledelse og præsidenten for Catholic Healthcare West, der gennem hele forløbet har bakket hospitalet op. Biskoppens synspunkt var, at abort ikke er tilladt under nogen omstændighed; hospitalets

holdning var, at lægerne ikke havde haft nogen intention om at afslutte fostrets liv, men at det havde været en ulykkelig sideeffekt af deres indgreb for at redde moderens liv. De gjorde biskoppen opmærksom på, at lægers opgave er at redde liv, og da både moderen og fostret ville dø, hvis de intet havde foretaget, reddede de det liv, der kunne reddes. Havde de ikke gjort det, ville de have krænket deres lægeløfte samt forbrudt sig mod amerikansk lovgivning. Andre, der har blandet sig i debatten, har endvidere oplyst, at lægerne ville have mistet deres autorisation, hospitalet ville være blevet retsforfulgt og have fået en kæmpebøde, og at hospitalet ville have fået et erstatningskrav fra moderens familie. Det kunne have været en meget kostbar affære, hvis lægerne havde ladet moderen dø.

Men dens slags argumenter prellede af på biskoppen. Han kritiserede hospitalet for ikke at respektere hans (gudgivne) autoritet til autentisk at lære og tolke, hvad der var morallov i bispedømmet, men at lytte mere til andre (dvs. lægelige) autoriteter. Det drejede sig om tolkningen af paragraf 47 i "Ethical and Religious Directives for Catholic Health Care Services", udsendt af den amerikanske bispekonference i 2001, der lyder:

"Operations, treatments, and medications that have as their direct purpose the cure of a proportionately serious pathological condition of a pregnant woman are permitted when they cannot be safely postponed until the unborn child is viable, even if they will result in the death of the unborn child."

Nu skulle man jo tro, at lægerne netop havde handlet i overensstemmelse med denne paragraf, men det var altså ikke biskoppens opfattelse. Han gav derfor hospitalet et ultimatum, bestående af tre punkter.

Hvis hospitalet fortsat ville have status af et katolsk hospital, skulle det inden den 17. december

1. udsende en skriftlig erklæring om, at lægerne havde foretaget en abort og krænket den lige nævnte paragraf 47, dvs. accepterer biskoppens tolkning, at paragraffen ikke kunne retfærdiggøre operationen
2. acceptere at dets læger og sygeplejersker skulle have biskoppelig autorisation
3. sørge for at dets læger og sygeplejersker regelmæssigt skulle have kurser, kontrolleret af biskoppens etiske råd, i tolkningen af de etisk-religiøse direktiver, den amerikanske bispekonference havde vedtaget i 2001.

Da hospitalet ikke imødekom hans ønske, har han med henvisning til canon 216 i kirkeretten den 21. december bestemt, at hospitalet ikke længere må kalde sig et katolsk hospital. (Den pågældende canon siger, at "intet forehavende må tage navnet katolsk uden tilladelse dertil er blevet givet af den kompetente kirkelige myndighed").

Hospitalet har herefter udsendt en lang erklæring, hvori det besvarer "frequent asked question" om hospitalets fremtidige status. Heraf fremgår, at de eneste ændringer, der reelt sker, er at sakramentet ikke længere udstilles og at messer ikke længere holdes i hospitalets kapel. Alt vil fortsætte som hidtil, og præster vil fortsat besøge hospitalets patienter.

Så vidt vides har kun et katolsk hospital i USA tidligere fået frataget dets katolske status. Det er St. Charles' hospital i byen Bend i staten Oregon. Grunden hertil var, at hospitalet havde foretaget underbinding af æggeledere, noget kirken ikke tillader. Hospitalet meddelte derefter, at det fortsat ville følge kirkens direktiver, når det var muligt, men at dets primære ansvar var at tage sig af dets patienter. Alle regner med, at St. Joseph's hospitalet i Phoenix nu vil sige det samme. (Interesserede kan finde kirkens direktiver ved at google "Ethical and Religious Directives").

Phoenix-sagen har vakt voldsom røre overalt i USA. Til den sidste artikel herom i National Catholic Reporter den 17. december, havde 70 personer i løbet af få dage indsendt kommentarer – noget jeg aldrig har set i de snart ti år jeg har læst dets artikler. (Normalt kommer der 15-20 kommentarer). Og jeg skal love for, at kritikken er haglet ned over biskop Olmsted. Der er ingen, der forstår hans holdning, at man bare skulle lade en moder til fire små børn dø, for det er udtryk for en total mangel på pastoral omsorg. Ja, en stiller direkte det spørgsmål, om biskoppen kan kaldes kristen. En anden kalder hans væremåde for "Empty miter syndrom" (tom mitra-syndrom, altså påberåbelsen af en autoritet uden at have noget at have den i), noget som ifølge adskillige andre kommentatorer skulle være kendetegnet for flertallet af de nuværende biskopper i USA. Resultatet kan kun blive en yderligere splittelse i den amerikanske kirke, mener en tredje: biskopperne på den ene side og tænkssomme katolikker på den anden. Sagen har desuden skadet de katolske hospitaler ganske gevaldigt, for som en kvinde skriver: "Jeg tør ikke længere lade mig indlægge på et katolsk hospital, for jeg ved ikke, om det er lægerne eller biskoppen, der bestemmer, hvilken behandling jeg får."

PS:

I de ovennævnte amerikanske direktiver "Ethical and Religious Directives for Catholic Health Care Services" hedder det i paragraf 48: "In case of extrauterine pregnancy, no intervention is morally licit which constitutes a direct abortion". Det vil sige, at hvis det befrugtede æg sætter sig fast uden for livmoderen, må ægget eller fosteret ikke fjernes. Man skal altså lade såvel moderen som barnet, der endnu kun er et æg eller foster, dø. Hermed strider biskoppernes direktiver til de katolske hospitaler mod amerikansk lovgivning og i øvrigt den lovgivning, der gælder i alle EU-lande på nær Malta. Man må derfor spørge paven og alle "pro life"-tilhængere, om de virkelig mener, at kvinder skal dø i en sådan situation?